
1. FEJLESZTÉSI KERESZTMODUL

„ALAP-TERÍTÉS”

KÉSZÍTETTÉK: DR. PÁLI JUDIT, KOVÁCS ÉVA, NOÉ KRISZTINA, VITÉZ GYÖNGYVÉR

MODULLEÍRÁS

A modul célja	<ul style="list-style-type: none">– preventív célú képesség- és készségfejlesztés– tanulási nehézségek megelőzése– szocio-kognitív funkciók fejlesztése
Időkeret	45 perc
Ajánlott korosztály	<ul style="list-style-type: none">– 1. o. (előkészítő időszak)– illetve a gyermek esetleges részképesség gyengeségeinek megfelelően később
Modulkapcsolódási pontok	Kapcsolódó modulok: Keresztmodulok, Fejlesztési Keresztmodulok, Fejlesztési Művészeti Modulok
A képesség-, készségfejlesztés fókuszai	<ul style="list-style-type: none">– észlelési folyamatok (kiemelten a téri tájékozódás funkciói)– figyelmi folyamatok– emlékezeti folyamatok– beszéd és fogalmi gondolkodás folyamatai (relációs szókincs fejlesztése)– testtudat kialakítását támogató funkciók– érzelmi, szociális és kapcsolati folyamatok

AJÁNLÁS: FEJLESZTÉSI CÉLOK

A gyermekek tevékenységeikben fokozatosan előbbre lépnek a téri tájékozódásban, az időiség megértésében és első lépésben használják helyesen a „hol”, „hová” kérdéseket, a relációs viszonyokat kifejező szavakat (toldalékok: -on, -en, -ön, névutók: mellett, alatt, mögött, fölött, között, relációk, az oldaliság kifejezései: jobb, bal).

TÁMOGATÓ RENDSZER

Keresztmodulok, Fejlesztési Keresztmodulok, Fejlesztési Művészeti Modulok

Tanulmány a „matematika kompetenciák fejlesztése célzott képesség-, készségfejlesztéssel” FKM és FMŰ modulokhoz

Páli Judit (1980)

A gondolkodási stratégia fejlődése és fejlesztési lehetőségei Bölcsész doktori disszertáció. Budapest, ELTE.

Páli Judit (1984)

Játék és gondolkodási stratégia I. II. III. In: Óvodai nevelés, 1984. 6.7.8. sz.

Páli Judit, Forgách Balázs (2005)

Diagnosztikus és korrekciós programcsomag, Pihenő mackók gyermekkérttya Budapest, Kukucs Stúdió Játékműhely– Novum Kiadó.

Kagan, Spencer (2001)

Kooperatív tanulás Budapest, Önkonet.

Csillagszem Fejlesztő Általános Iskola

Prevenációs Programja

A matematika nehézségekkel/zavarokkal küzdő gyermekek fejlesztése matematika órán és azon kívül – Pedagógus-továbbképzés.

Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekekért Alapítvány.

A matematika zavarokkal küzdő/fejlődési dyscalculiás gyermekek vizsgálata 18 éves korig – Pedagógus-továbbképzés.

Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekekért Alapítvány.

ÉRTÉKELÉS

– rendszere:

A szöveges értékelésbe beépítetten (félév év végén) a gyermek önmagához történő fejlődését figyelembe véve - a képességfejlesztés területére fókuszál-
tan.

– ideje:

Minden tevékenység –módszertől függetlenül- ellenőrzéssel, értékeléssel zárul, hiszen az eredményességhez, hatékonysághoz elengedhetetlen az azo-
nali visszacsatolás.

– személye:

Az ellenőrzés, értékelés személye függ a tanítási-tanulási folyamat szervezési módjától.

1. A csoportban végzett munka ellenőrzésére ajánlott beiktatni:

a) a csoportos önellenőrzési, önértékelési módszert.

A közösen végzett munka csoportos önellenőrzése, közös szóbeli önértékelése az együttes felelősségvállalást, egymás segítségét, egymásrautaltságát
eredményezi, mely a közösségtudat kialakításában, fejlesztésében játszik nagy szerepet.

b) egymás csoportos ellenőrzésére, értékelésére alkalmas módszert,

mely a csoportok közötti együttműködést, bizalmat erősíti. Egymás pozitív megerősítésével, az építő kritikák megfogalmazásával hozzájárul a cso-
portok közötti kommunikációhoz.

2. A páros munkák heterogén vagy homogén pár esetén is páros ellenőrzéssel, értékeléssel zárulnak.

a) Heterogén pár esetén

nagy hangsúlyt kap az egymásrautaltság, hiszen a tanulás során is erős a segítség, támogatás, és az ellenőrzés során is az egyik gyermek „kistanító”
szerepet vállalva javít, dicsér, építő kritikát fogalmaz meg.

b) Homogén pár esetén

a kölcsönös támogatás kapja a főszerepet, az ellenőrzés, értékelés iránya kiegyenlített.

Önálló, egyéni, részben egyénre szabott, vagy individuális munka esetén szükséges:

a) önellenőrzés, értékelés

A gyermek saját munkáját ellenőrizve, a hibáit megfogalmazva önkritikát gyakorol, ezáltal személyisége, belső kontrollja fejlődik.

b) tanítói ellenőrzés, értékelés

Az ellenőrzés-értékelésnek e klasszikus formája külső, objektív kritikát vagy megerősítést fogalmaz meg.

– módszere:

A modul ellenőrzési rendszerének megfelelően (értékelő: a tanító és/vagy a gyermek)

Az ellenőrzési-értékelési mód megválasztásánál figyelembe kell venni az azt megelőző tanulásszervezést, tehát a páros, vagy csoportos tevékenységet páros, csoportos ellenőrzés-értékelés zárja.

A modulban szereplő ellenőrzési, értékelési módok:

CSOPORTBEMUTATÓ SZUMMATÍV ÉRTÉKELÉSÉNEK SZEMPONTJAI

Záró minőségi és mennyiségi ellenőrzés, értékelés három fő részből tevődik össze:

- a. a csoportbemutatókat az osztály értékeli szempontjai:
 - a bemutatóra szánt időkeret
 - bemutató: tömör, tematikus, érthető, lényegre törő-e
 - a bemutató után kérdés-felelet rész beiktatása csoportos észrevételek megvitatására
- b. a csoport teljesítményéhez való egyéni hozzájárulásokat a csoporttársak értékelik.
A csoportos szóbeli értékelés szempontjai:
 - a feladat érdekessége
 - sikeres elvégzése, esetleges problémák megbeszélése
 - a feladatvégzés hatékonysága
 - az időkeret betartása
 - egyenlő arányú részvétel megléte
 - egyéni felelősségvállalás
 - hangulat a csoporton belül.

FELADATKÜLDÉS – CSOPORTOS MINŐSÉGI ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS

Minden csoport megadott sorrendben elküld egy kérdést (csoportkonszenzus után) a többi csoportnak, a helyes választ 1 perc múlva utána küldik, a válaszoló csoport önellenőrzéssel ellenőrzi.

DIÁK KVARTETT

A módszer ismétlő, összefoglaló, rendszerező órátípusoknál, órarészleteknél használható.

Előkészítés: A tanár megszámozza a csoportokat, majd minden gyermek választ egy betűjelet (A, B, C, D stb.). A tanár ellenőrzi, hogy minden csoportban minden betűjelnek van-e gazdája.

1. lépés A tanár föltesz egy kérdést. Utasítás: „Győződjetek meg arról, hogy a csoport minden tagja tudja a helyes választ!”
2. lépés A diákok összedugják a fejüket, és megbizonyosodnak arról, hogy mindegyikük tudja a választ. Főlkészítik egymást a válaszadásra.
3. lépés A tanár véletlenszerűen kihúz egy betűjelet (A,B,C,D), s azok a diákok, akiknek ez a betűjele, átgondolják a választ, de már nem beszélhetnek csoporttársaikkal.
4. lépés A tanár véletlenszerűen kihúz egy számot (1, 2, 3, 4 stb., ahány csoport van), s annál a számú asztalnál ülő, az előbb kiválasztott betűjelű diák válaszol a kérdésre.
A vele azonos betűjelű, de másik csoportban dolgozó diákok kiegészíthetik válaszát.

SZÓFORGÓ MÓDSZER:

A módszer ismétlő, gyakorló órátípusoknál használható. A gyerekek saját ismereteiket, tudásukat meghatározott sorrendben, stafétaszerűen mondják el egymás után. Ha ezt le is írják azt KERÉKASZTAL módszernek hívjuk.

MODULVÁZLAT

Változat	Lépések, tevékenységek (az idő megjelölésével) (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag-tartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolódás*, a feldolgozás előkészítése						
	<p>I.1. Csoportalakítás, felelősök választása 6 perc</p> <ul style="list-style-type: none"> – A gyerekek evőeszközt választanak – Az azonos mintázatú evőeszközök tulajdonosai megkeresik egymást, és egy csoportot alkotnak. <p>4 perc</p> <ul style="list-style-type: none"> – Felelős szerepek kiosztása, megbeszélése megtörténik. 	<p>*látási észlelés: pl. szín és forma egyeztetés</p> <p>figyelmi folyamatok: figyelem tónusa, reakcióidő, szabálytartás</p> <p>csoportosítás, egyenértékűség*</p>	<p>a kooperatív csoportmunkát végző gyermekek</p> <p>1. változatú teríték elemei számának változtatása</p>	<p>kooperatív csoportalakítás</p>	<p>ember-mozaik véletlen-szerű vagy a tanár által tudatos csoportalakítás</p>	<p>a csoportok számosságának megfelelő, különböző mintázatú (pl. megfestett műanyag vagy színes, vagy papír) terítékek</p> <p>1. változat: 1-1tányér, kanál, kés, villa, pohár fehér kis terítő, fehér szalvéta, felelőskártyák, a csoportszámának megfelelő asztal sorszám kártyák</p>

Vál- ozat	Lépések, tevékenységek (az idő megjelölésével) (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjte- mények, tan- anyag-tartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
II. Az új tartalom feldolgozása*						
1.	<p>II.1. Tálalás 5 perc Csak az (1.változat) alap-terítékekkel dolgoznak a csoportok (pl.: csíkos: tányér, villa, kanál, kés, pohár, szalvéta, terítő).</p> <p>Feladat: Az eszközökkel a gyermekek csoportonként terít- tenek meg az asztalukon.</p>	<p>*látási észlelés, térbeli irányok észlelé- se, kódolása, térbeli irányok alkal- mazása, relációs viszonyok figyelmi folyamatok: figyelem tónusa, reak- cióidő, szabálytartás látási emlékezet* képzelet, fantázia relációs szókincs beszédészlelés, meg- értés, a beszédfeldol- gozás magasabb rendű folyamatai szociális készségek*</p>	<p>szalvétahajtogatás – papírból – textil-szalvétából</p> <p>a feladat meghatározás módjai: – szóban – szókártyákkal</p>	kooperatív cso- portmunka	mozaik	1.Alap-terítékek
2.	<p>II.2. Hol a teríték? 20 perc Állítások megfogalmazása a terített asztalról vi- szonyszavakkal a tanár által megadott módon</p> <p>Viszonyszavak sorrendje: – -on, -en, -ön (toldalékok) – mellett, alatt, között (relációs szavak) – jobb (oldalon), bal (oldalon) (oldalosság)</p>	<p>*látási észlelés, térbeli irányok észlelé- se, kódolása, térbeli irányok alkal- mazása, relációs viszonyok figyelmi folyamatok: figyelem tónusa, reak- cióidő, szabálytartás látási emlékezet* képzelet, fantázia relációs szókincs beszédészlelés, meg- értés, a beszédfeldol- gozás magasabb rendű folyamatai szociális készségek*</p>	<p>szalvétahajtogatás – papírból – textil-szalvétából</p> <p>a feladat meghatározás módjai: – szóban – szókártyákkal</p>	kooperatív cso- portmunka	szóforgó	szókártyák

III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzése, értékelése*					
2.	III.2. 10 perc A tanár ellenőrző kérdésekkel méri fel a gyermekek viszonzyszavakkal történő térirányokban való tájékozottságát. Pl.: – Hol található a tábla? – Tőled melyik irányban van az ajtó?	*gondolkodási és viselkedési stratégiák össze-hangolása, szociabilitás, segítség-nyújtás, szociális észlelés, empátia, többszempon-túság, koherencia, többféle viszonyítás állandó lehetősége: ütköztetés, frusztrációs tolerancia, vita*			

A MODULVÁZLAT MELLÉKLETEI

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. Ráhangolódás*, a feldolgozás előkészítése	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>Az órai tanári feladat meghatározása:</p> <p>Csoportalakítás 6 perc Feladat:</p> <ul style="list-style-type: none">- A csoportok számosságának megfelelő, különböző mintázatú megfestett műanyag terítékek: tányér, kanál, kés, villa, pohár, fehér kis terítő, fehér szalvéta előkészítése- A csoportalakítás menetének ismertetése: „Az azonos mintázatú evőeszközök tulajdonosai keressék meg egymást és alkossanak egy csoportot!” <p>Felelőskártyák kiosztása 4 perc Feladat:</p> <ul style="list-style-type: none">- A csoportlétszámnak megfelelő számú felelőskártya kiosztása- Szerepkörök megbeszélése, tisztázása	<p>Az órai tanulói feladat meghatározása:</p> <p>Feladat</p> <ul style="list-style-type: none">- A gyerekek véletlenszerűen választanak egy evőeszközt.- Megkeresik az azonos mintázatú evőeszközök tulajdonosait.- Az újonnan alakuló 4 fős (esetleg 3, 5 fős) csoportok egy asztalhoz ülnek. <p>- szerepkártyák átvétele - szerepkörök megbeszélése, megértése</p>

Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>Eszközfelelős: beszerzi a csoportmunkához szükséges, tanár által megnevezett eszközöket, felelős azért, hogy a csoportmunka során az eszközök épségben maradjanak.</p> <p>Szóvivő: beszámol a csoport munkájáról, a csoporton belüli hangulatról.</p> <p>Időfigyelő: ügyel arra, hogy a munka során a csoport betartsa a tanár által megadott időkeretet. A fal órán (vagy a fal órán melletti papír órán) a tanító megjelöli (pl. piros koronggal vagy beállítja a papírmutatót) a feladat befejezésének időpontját.</p> <p>Jegyző: csoport közös megoldásait lejegyzi.</p> <p>Feladatfelelős: figyel arra, hogy senki ne térjen el a feladattól.</p>	
II. Az új tartalom feldolgozása*	
<p>Az órai tanári feladat meghatározása:</p> <p>Tálalás 5 perc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Feladat ismertetése: „A meglévő tálalóeszközökkel terítsétek meg az asztalokat, ahogyan azt már otthon, vagy étteremben láttátok!” <p>Hol a teríték? Állítások megfogalmazása a terített asztalról 20 perc</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tanár szókérdéseket tesz ki a táblára egyesével, didaktikailag egyre nehezedő sorrendben vagy, ha még nem olvasnak a gyerekek, akkor sorolja a viszonyszavakat egyesével. <p>Viszonyszavak sorrendje: <ul style="list-style-type: none"> - -on, -en, -ön (toldalékok) - mellett, alatt, között (relációs szavak) - jobb (oldalon), bal (oldalon) (oldalasság) </p> <p>Feladat meghatározása: „Szóforgó módszerrel mindenki mondjon egy állítást az asztalon látható terítékről!” Legyen benne az, hogy: -on, -en, -ön, mellett, alatt, között, jobb, bal (ez a viszonyszavak sorrendje) viszonyzó, majd válasz, következő viszonyzó, majd válasz stb., vagy a viszonyszavakat tartalmazó szókérdés szereplő szó segítségével! A szóforgó 3-szor menjen körbe!</p>	<p>Az órai tanulói feladat meghatározása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - beszélgetés a terítési szokásokról - az asztalok közös megterítése <ul style="list-style-type: none"> - állítások megfogalmazása szóforgó módszerrel - egymás ellenőrzése, javítása

III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzése, értékelése*

Az órai tanári feladat meghatározása:

Tálalás ellenőrzése

10 perc

- Ellenőrző kártya elhelyezése jól látható helyre
- A feladat csoportos önellenőrzéssel történő minőségi ellenőrzésének megszervezése, értékelése

Ellenőrzés diák kvartettel

8 perc

- A tanár ellenőrző kérdésekkel méri fel a gyermekek viszonzszavakkal történő térirányokban való tájékozottságát.
- A diák kvartett megszervezése csoportszámnak megfelelő asztal sorszámkártyák kiosztása
- A szabályok ismertetése
- A kérdésfeltevés módja

Az órai tanulói feladat meghatározása:

- A csoport tagjai -tanári utasításra- szembe állnak saját terítésükkel és az ellenőrző kártya alapján javítják a terítést.

- A gyermekek válaszolnak.